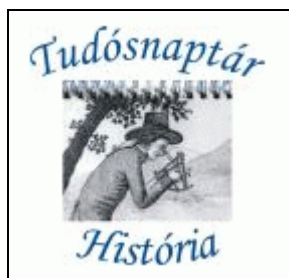

História – Tudósnaptár

„Az emberi kultúrának a tudomány az alapja,
ezért kell a legszélesebb körben terjeszteni.”

(Bay Zoltán)

A História – Tudósnaptár (HTN, 1. ábra) nyilvános internetes szolgáltatás, amelyben neves magyar és külföldi természettudósokat, tanárokat mutatunk be születési és halálozási évfordulójuk kapcsán. A szolgáltatás egy naponta frissülő adatbázison alapul, és elsősorban az interneten fellelhető szabad hozzáférésű webdokumentumokra épül. A szolgáltatás célja ismeretterjesztés, a figyelem ráirányítása a fizika, matematika és más természettudományok jeles személyiségeire, a tudománytörténet fontos alakjaira és tevékenységükre. A közzétett információ oktatási segédanyagként is használható. Segítheti a felkészülést egy-egy természettudósról való megemlékezés alkalmával az iskolákban, a szakterülettel foglalkozók körében, vagy éppen egy-egy tudós nevét viselő intézményben.

1. ábra A História – Tudósnaptár logója

Előzmények

Az MTA KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet Számítógép Hálózati Központja (SZHK) a Magyar Tudományos Akadémia csillebérci telephelyén működő öt kutatóintézet internetes hálózati szolgáltatását biztosítja. Szerkeszti és működteti az ún. KFKI webet (www.kfki.hu), amely a helyi információk közzétételén kívül kezdettől fogva arra törekszik, hogy a fizika területén, Magyar Fizika Információs Rendszer gyűjtő elnevezéssel, átfogó információs szolgáltatásokat nyújtson. A KFKI honlapon számos fizika tárgyú információt, eseménynaptárt stb. gyűjtünk és teszünk közzé. Itt működik a Fizinfo levelezőlista, az Eötvös Loránd Fizikai Társulat információs rendszerének része, az országnak a Katalist mellett az egyik legrégebben működő levelezőlistája. A szerzők egyike (Sz. I.), a KFKI webmestere, szerkeszti jelenleg az MTA XI. (Fizikai Tudományok) osztályának és az Eötvös Loránd Fizikai Társulatnak a honlapját is. Ezen

kívül a KFKI honlap további, fizika tárgyú honlapoknak is otthont ad. A természettudományi folyóiratok közül a KFKI szervei szolgáltatják a *Fizikai Szemle* és a *Természet Világa* folyóiratok elektronikus változatát.

A fizikához mint tudományághoz szorosan kapcsolódik saját története, tudománytörténeti dokumentumai. Már korábban is összeállítottunk a KFKI honlapon tudománytörténeti gyűjteményeket. 1997-ben egy, a Nemzeti Kulturális Alap Digitális Kultúra ad hoc Kollégiuma által a magyarországi digitális kultúra fejlesztésére kiírt, a Magyar Elektronikus Könyvtárral (MEK) és a Neumann János Kulturális Szolgáltató Közhasznú Társasággal együttes pályázat keretében készítettünk egy gyűjteményt, amelynek célja a MEK természettudományi és tudománytörténeti dokumentumainak bővítése volt nagy magyar természettudósok írásaival, illetve a rájuk vonatkozó írásokkal, elsősorban a fizika és a csillagászat területén.

A munka keretében Eötvös Loránd születésének 150. évfordulójára válogatást állítottunk össze Eötvös Loránd tudományos és tudománypolitikai munkáiból, Eötvös Loránd és Eötvös József levelezéséből – köztük néhány addig még sehol sem publikált dokumentummal – és az Eötvös Lorándról írt tanulmányokból. Az anyag további része válogatás a *Természettudományi Közlöny*, és utóda: a *Természet Világa* matematikai és fizikai írásaiból.

A gyűjtemény megtalálható a Magyar Elektronikus Könyvtárban „Természettudományi és tudománytörténeti dokumentumok” címmel [7], Eötvös Lorándra vonatkozó dokumentumok pedig külön gyűjteményként is az „Eötvös Loránd munkái és méltatása” címmel [14]. A gyűjtemény anyagát a KFKI honlapján is közzétesszük, azóta is folyamatosan bővítve „Magyar természettudományi és tudománytörténeti dokumentumok” címen [23].

2007 januárjában a Fizinfo levelezési listán Horváth István, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem tanárának levele hívta fel a figyelmet két jeles magyar tudós, Petzval József és Schirckhuber Móric születésének 200. évfordulójára. Ez a levél és néhány hozzászólás indíttatást adott ahhoz, hogy megkezdjük egy újabb tudománytörténeti szolgáltatás, a História – Tudósnapár építését: ezt a szerzők egyike (Sz. I.) még aznap bejelentette a Fizinfo listán. A munka pályázati támogatást nem kapott, a résztvevők egyéb munkájuk mellett végezték, végzik a fejlesztést.

A História – Tudósnapár

Célkitűzés és gyűjtőkör

Olyan internetes honlap létrehozása volt a célunk, amely minden nap ráirányítja a figyelmet azokra a tudósokra, akiknek azon a napon születési vagy halálozási évfordulója van. A honlapon tehát személyekre hívjuk fel a figyelmet, „Tudósnapár”-t szerkesztünk. Események évfordulói nem szerepelnek a naptárban.

A világhálón számos honlapot találunk, amelyek háttérben tudósadatbázis (is) van, de szolgáltatásaival mind más-más célt szolgál. Ezek közül sokat áttekintettünk, egy részüket forrásként is használjuk. Az „Eric Weisstein's World of Science” [15] például enciklopédia-szerű gyűjtemény a matematika, kémia, fizika és csillagászat területén, emellett biográfiai adatbázist is szolgáltat; a tudományterületeket egyes részterületek szerint is tagolja. Példaképpen említhetjük még a „Today in Science History” [49] honlapot is, amely naponta közöl rövid szócikket aznap született vagy elhunyt természettudósokról. Ez az oldal kereskedelmi vállalkozás, reklámokat is tartalmaz. A példákat megtekintve láthatjuk, hogy a célok részben tágabbak, más téren azonban szűkebbek.

Magyar viszonylatban a HTN a Neumann Ház által létrehozott, és jelenleg az Országos Széchényi

Könyvtárban működő „Jeles Napok” [19] portállal hasonlítható össze. Az utóbbi azonban csak jeles magyar személyekről tartalmaz életrajzi adatokat, külföldiekről nem.

Mivel a HTN elsősorban fizikusok, fizikatanárok számára készül, a gyűjtőkört úgy határoztuk meg, hogy a műszaki és természettudományokban, matematikában, számítástechnikában működött magyar és külföldi tudósok, feltalálók, a tudomány és technika aktív művelői évfordulóinak adatait gyűjtjük. A szakterületek közül a fizika, matematika, számítástechnika területén van nagyobb hangsúly, a további tudományágak, vagyis a kémia, biológia, műszaki tudományok, orvostudományok területén erősebb szűrést végzünk. A nemzeti hovatarozást, illetve működési helyet tekintve a nemzetközi gyűjtőkörön belül kiemelten gyűjtjük a magyar, illetve a magyar vonatkozású személyek adatait. Fontos feladatunknak tekintjük azokról a kiváló szakmai és pedagógiai felkészültségű magyar középiskolai tanárokról, az ún. „tudós tanárok”-ról való megemlékezést is, akik oktató munkájuk mellett tudományos tevékenységet is végeztek, kiemelkedő tanáregyéniségek voltak, jelentősen hozzájárultak koruk oktatási színvonalának javításához, kitűnő tanítványokat neveltek.

Ei kellett döntenünk, hogy milyen évfordulókról emlékezünk meg. Ha csak az általában kereknek tekintett 25, 50 stb. éves évfordulókat szerepeltetjük, sok jeles tudós belátható időn belül nem jelenik meg az adatbázisban. Ezért „kerek”-nek tekintünk minden 5-tel osztható (5, 10, 15 stb. éves) születési vagy halálozási évfordulót. 2007 januárja óta tehát egy tudós aznap kerül be az adatbázisba, amikor születésének vagy halálának ilyen értelemben kerek évfordulója van. Így 5 év alatt, 2011 végére tehető teljessé az adatbázis.

Elsődleges célunk nem online lexikon készítése volt, hanem a megemlékezésben szereplő tudósokról minél több, az interneten megtalálható információ, forrás összegyűjtése és közzététele. Egy-egy személyről rövid bevezető életrajzi leírást, lehetőség szerint fényképet is közlünk. Ehhez kapcsolódik az illető tudós életére és munkásságára vonatkozó internetes dokumentumokra mutató linkgyűjtemény.

A História – Tudósnapár szerkesztése folyamán megkülönböztetett figyelmet szentelünk azoknak a személyiségeknek, akik születésük, életük, tevékenységük révén Magyarországhoz kötődnek. Róluk hónapvégi összefoglaló emlékeztetők is

készülnek, amelyeket a Fizinfo levelezési listán is közzétesszük.

Természetesen igyekeztünk áttekinteni a magyar Interneten megtalálható meglehetősen nagyszámú évfordulónaptárt. Úgy láttuk azonban, hogy az általunk megfogalmazott követelményeket, igényeket együttesen egyik sem teljesíti. Ezért is úgy gondoljuk, hogy ez a szolgáltatás bizonyos mértékig hézagpótló és valós igényt elégít ki.

Az adatok szerkesztése

Mint már írtuk, a fejlesztés viszonylag gyors elhatározás alapján kezdődött, ezért eleinte egészen egyszerű megoldásokat alkalmaztunk HTML fájlok formájában. A lista egy címsorral bevezetve tartalmazta a napi dátumot, az aznap évfordulás tudósok nevét, születési és halálozási idejét és helyét. Ezt követte egy rövid életrajzi összefoglaló és egy fénykép, ha ezt sikerült megszerezni. Innen egy utaló mutatott egy másik weboldalra, amelyen összegyűjtöttük a tudósra vonatkozó internetes dokumentumok hivatkozásait. Az ilyen szócikkek-ből álló, napról-napra kézi szerkesztéssel előállított lista jelentette a História – Tudósnaptár honlapot.

Az adatok mennyiségének növekedésével hamar láthatóvá vált, hogy összetettebb módon kell a feladatot megoldanunk, hogy ki tudjuk elégíteni a főleg a fizikusok és a tanárok részéről felmerült igényeket. Ezért a honlapot adatbázis-alapúvá alakítottuk. Egy évvel a História – Tudósnaptár megjelenése után, 2008 tavaszára feltöltöttük az adatbázist az addig összegyűlt csaknem 1000 tudós adataival, és elindítottunk néhány szolgáltatást, például többféle keresési és böngészési lehetőséget építettünk be. A szolgáltatásokat a későbbiekben részletezzük.

Szoftverháttér

Apache webservert, MySQL adatbázis, PHP programozás

A História – Tudósnaptár MySQL (SQL = *Structured Query Language*) adatbázison alapszik. A KFKI web egy Apache webserveren fut. PHP (*PHP: Hypertext Preprocessor*) nyílt forráskódú programozási nyelven készítjük a dinamikus weboldalakat. Az adatokat a MySQL adatbázisok adminisztrálására készült „phpMyAdmin” programmal kezeljük.

Az adatbázis szerkezete

A „historia” adatbázisban jelenleg két táblát használunk, a „tudos” és a „link” táblát.

A „tudos” tábla rekordjai tartalmazzák minden olyan adatot, amely közvetlenül a tudóshoz tartozik, például: név, születési és halálozási adatok, foglalkozás, rövid életrajz (szócikk). A név egy standard formája az adatbázis kulcsa, ezen keresztül kapcsolódnak egymáshoz a táblák. A születési és a halálozási dátumok a keresés legfontosabb adatai. A „link” tábla rekordjai a tudóshoz kapcsolódó egyes internetes dokumentumokra való hivatkozásokat, azok webcímét (URL) tartalmazzák. Különös gondot fordítunk a források korrekt megjelenítésére. A leggyakrabban használt források listája a felhasználó számára az „Ajánlott honlapok és más források” fájlból elérhető (<http://www.kfki.hu/physics/historia/historia/ajanlott.php>).

Szolgáltatások

A História – Tudósnaptár naponta frissülő tartalommal jelenik meg az interneten. A HTN honlapja (<http://www.kfki.hu/historia>) (2. ábra) egy statikus megjelenésű, ám dinamikusan változó tartalmat magában foglaló fejléccel kezdődik, majd a tudósok szócikkeit tartalmazó listával folytatódik, ahol a lista időrendje fordított, vagyis az adott napon évfordulás tudósok jelennek meg legelőbb, majd az adott hónap összes tudósa. A napi listák a magyar tudósokkal kezdődnek, őket követik a külföldiek.

A **fejléc** foglalja magába a keresési és a további böngészési lehetőségeket:

- Az „Olvass el!” feliratra kattintva összefoglaló tájékoztatást és rövid használati útmutatót olvashatnak a látogatók (<http://www.kfki.hu/physics/historia/historia/olvasel.php>). Itt „Ajánlott honlapok és más források” címen felsoroljuk a HTN leggyakrabban használt forrásait is.
- **Keresés dátum szerint:** a jobb felső sarokban megjelenő naptár segítségével kiválaszthatjuk valamely hónap egy napját. Erre kattintva születési évük szerint rendezve megkapjuk mindazoknak a névsorát, akik akármelyik évben az adott napon születtek vagy haltak meg, tehát nem csak a kerek évforduló személyeiét.

MTA KFKI - Csillebérc

FRISS | Kampusz | Tudomány
Események | Hálózat | Oktatás
Tartalom | Könyvtár | Pályázatok

Keresés a KFKI oldalain

Tudósnaplár
História

História - Tudósnaplár
Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók

Előzetes | Emlékeztető | Javaslatok? | Olvass el!

2010 | Január

H	K	Sz	Cs	P	Sz	V
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

A, Á B C Cs D E, É F G Gy H I, Í J K L M N Ny O, Ó, Ő, Ű P Q R S Sz T U, Ú V W X Y Z Zs ^ Név: Keresés

2010. jan. 2. **Ortvay Rudolf halálának 65. évfordulója**
Miskolc, 1885. jan. 1. – Budapest, 1945. jan. 2.

Fizikus, egyetemi tanár
Budapesten és Göttingenben járt egyetemre, majd Kolozsváron doktorált fizikából. [Tanagl Károly](#) segítségével nyert ösztöndíjat [Debye-hoz](#) Zürichbe és [Sommerfeldhez](#) Münchenbe. Kolozsváron, majd a trianoni döntést követően Szegeden lett az elméleti fizika tanára. Ismét csak Tanagl Károly segítségével került 1928-ban Budapestre, egyetemünk elméleti fizika tanszékére. Elsősorban az ő érdeme, hogy a magyar elméleti fizika felzárkózott a világszínvonalhoz. Szoros kapcsolatot tartott a külföldi egyetemeken működő magyar fizikusokkal. Fizikai kollokviumokat szervezett a legmodernebb elméletek megtárgyalására, ezekre hazahívta előadónak [Neumann Jánost](#), [Wigner Jenőt](#), [Lánczos Kornélt](#), [Teller Edét](#), Tisza Lászlót. "Az anyag korpuszkuláris elmélete" c. egyetemi tankönyve, amely az akkor még csak 1-2 éve felfedezett kvantummechanika szellemében íródott, 1927-ben jelent meg. Rendkívül olvasott, széles látókörű ember volt, aki a fizika mellett a matematika, a csillagászat, a biológia, a filozófia de még az archeológia területén is élvezettel kalandozott. (Dr. Radnai Gyula)

[Web dokumentumok](#)

2. ábra A História – Tudósnaplár honlapja

- **Keresés év, illetve hónap szerint:** a naptár felett legördülő menüből kiválasztható az év és a hónap. A HTN-ben lekérdezhető 2007 előtti évfordulók 5 évre (60 hónapra) visszamenőleg is. Felhívjuk azonban a figyelmet arra, hogy az adatbázisban csak azoknak az adatai szerepelnek, akik 2007 januárja óta kerültek be születésük vagy haláluk évfordulója alkalmával. E sorok írásakor (2011. május) még nem szerepel például [Simonyi Károly](#), akinek adatai 2011. október 9-én, halálának 10. évfordulóján jelennek meg először, majd ismét szerepelnek október 18-án, születésének 95. évfordulóján. Tehát egyelőre nem találhatjuk meg azokat a tudósokat, akik születésének is és halálának is csak 2011 májusa után lesz kerek évfordulója.
- **Keresés név szerint:** a fejléc végén található ABC betűire kattintva a kiválasztott betűvel kezdődő nevű tudósok hosszú listáját kapjuk. Ezen az oldalon egy-egy tudóst kiválasztva ugyancsak eljutunk a keresett tudós szócikkéhez. A keresőablakban pedig ún. prediktív kereséssel, vagyis a tudós nevéből néhány betűt beírva, már megjelenik a beírt karaktersorozattal kezdődő nevű tudósok listája, amelyből kiválasztható a keresett tudós.
- **Havi előzetes listák:** az „Előzetes” felírra kattintva megkapjuk azoknak a tudósoknak a névsorát, akiknek a következő 30 nap folyamán kerek születési vagy halálozási évfordulója lesz,

tehát akiknek szócikke a következő 30 nap valamelyikén a História – Tudósnaplárban megjelenik (3. ábra). Ezzel szeretnénk a figyelmet a közelgő évfordulókra irányítani. A listán dőlt betűvel írjuk a magyar tudósok nevét, a nem magyaroknál pedig feltüntetjük az illető nemzetiségét. Piros színnel jelöljük a Nobel-díjasokat. A név a legtöbb esetben már kattintható, és a tudóshoz tartozó – a megjelenésig még esetlegesen bővülő – weblapra viszi az érdeklődőt.

- **Havi emlékeztető listák:** az „Emlékeztető” felírra kattintva összefoglaló listát kapunk azokról a személyekről, akiknek a kiválasztott hónapban van évfordulójuk, és születésük, életük, tevékenységük által Magyarországhoz kötődnek. Alapesetben az aktuális hónaphoz kapcsolódó listát kapjuk meg, de a naptár felett kiválasztható a kívánt év és hónap. Ezek az emlékeztetők havonta a Fizinfo levelezési listán is megjelennek. Ezáltal a KFKI web-et esetleg ritkábban böngésző fizikatanárok, fizikusok figyelmét hívjuk fel tudós elődeink évfordulóira.

A fejléceket a **szócikkek** követik (4. ábra). A szócikkek a következő részekből állnak:

- név – (a név megadásánál figyelembe vesszük az összetett neveket, az előneveket, az esetleges különböző nyelvű írásmódokat is);
- születési hely, idő;
- halálozási hely, idő;

- foglalkozás;
- rövid életrajzi összefoglaló – (az összefoglalóban szereplő más híres emberek nevére lehet kattintani);
- hivatkozás az internetes dokumentumlistára;
- kép a tudósról (ha van).

A História – Tudósnaplóra több módon is töreküszünk felhívni a figyelmet: a KFKI web legnagyobb forgalmú oldalán, a legújabb híreket tartalmazó FRISS lapon megjelennek az aznapi bejegyzések, és a havi Emlékeztető-ket a Fizinfo listán közzé tesszük.

História - Tudósnapló
Előzetes

A következő hetekben az alább felsorolt neves tudósokra emlékezhetünk születésük vagy haláluk kerek (5, 10, stb.) évfordulója alkalmából: (magyar tudósok dőlt betűvel)

máj. 18.	Bošković, Ruden - dalmát jezsuita természettudós	1711-1787	300 éve született
	Du Vigneaud, Vincenz - amerikai biokémikus, Nobel-díjas	1901-1978	
máj. 19.	Guszmann József - orvos	1875-1956	
	Újhelyi Sándor - vegyész	1902-1996	
máj. 20.	Baintner Ferenc - mezőgazdasági vegyész	1871-1948	
	Kolumbusz Kristóf - olasz felfedező	1451-1506	
	Euwe, Max - holland matematikus	1901-1981	
máj. 21.	Görgey Artúr - vegyész	1818-1916	
	Grossmann Ignác - fizikus	1823-1866	
	Radó Ferenc - matematikus	1921-1990	
	Dürer, Albrecht - német festő	1471-1528	
	Scheele, Carl Wilhelm - svéd vegyész	1742-1786	
	Fleming, Williamina - amerikai csillagász	1857-1911	

3. ábra Részlet az „Előzetes”-ből

História - Tudósnapló
Web dokumentumok

Bogdanich Imre Dániel
(1762-1802)
Csillagász, geodéta

- [Bartha Lajos-Könnnyű József-Pischné Könnnyű Edina: Magyarországi csillagászok életrajzi lexikonja](#) (Ponticulus Hungaricus)
- [Vargha Domokosné: Bogdanich Imre Dániel - A Mappa Hungariae csillagásza](#) (Élet és Tudomány - Sulinet)
- [Bartha Lajos: Bogdanich Imre Dániel felsőgeodéziai méréseinek eredményei Lipszky Magyarország-térképének tükrében \(Lipszky emlékülés és kiállítás, előadások \(1998. XII. 14.\)\)](#) (ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék)
- [Magyar Életrajzi Lexikon 1000-1990](#) (MEK)
- [Fizikus arcképcsarnok](#) (Fizikai Szemle)

[Bogdanich Imre Dániel rövid életrajza](#)

KFKI Home > NEW > História - Tudósnapló Copyright info webmaster@sunserv.kfki.hu

4. ábra Példa dokumentumlistára (Bogdanich Imre Dániel)

The screenshot shows the FRISS website interface. At the top left is the MTA KFKI - Csillebérc logo with Hungarian and British flags. Navigation tabs include 'FRISS', 'Kampusz', 'Tudomány', 'Események', 'Hálózat', 'Oktatás', 'Tartalom', 'Könyvtár', and 'Pályázatok'. A search bar is located at the top right. The main content area is titled 'Friss info / New items - 2011 Május / May' and includes a link for 'korábbi / earlier'. A notice states: 'az adott dokumentum környezetébe visz. / Click on the to see more about the topic!'. Below this, two news items are listed for May 17 and May 16, each with a 'date of edition' label and a list of links to articles and seminars. On the right side, there is a vertical sidebar with a title 'História - Tudósnapár 2011.05.17', a portrait of a man, and the text 'SAJNOS NINCSEN KÉP'.

5. ábra A FRISS lap eleje

Egy újabb fejlesztés eredménye egy bármely weboldalra beilleszthető modul, amely az aznapi évfordulós tudósok arcképét ábrázoló képsor megjelenítésével közvetlenül elvezet a tudósok szócikkéhez az 5. ábrán látható FRISS-oldali bejegyzésnek megfelelően. Az egeret az egyes képek fölé húzva feltűnik egy színes sáv, amelyben a tudós neve és néhány adata olvasható. Az egyes képekre kattintva eljutunk az illető szócikkéhez.

A képsort előállító modul a http://www.kfki.hu/physics/historia/historia/kepsor_readme.php címről letölthető. A szöveg tájékoztat a modul weboldalra való beillesztésének szoftverfeltételeiről. Paraméterezéssel beállítható a képsor vízszintes vagy függőleges elrendezése, a keret vastagsága, a háttér színe, a kép mérete, valamint az, hogy mutasson-e minden tudóst, akinek évfordulója a mai napra esik, vagy csak azokat, akiknek öttenal osztható, kerek évfordulója van (ez az alapértelmezés).

Fontosabb felhasznált források

A História – Tudósnapár építésénél igen nagy számú adatforrást használtunk fel. A hivatkozások száma jelenleg kb. 33 000, ez a szám ez év végéig még bizonyosan növekedni fog. Az adatforrások

jellege széles skálát mutat. Természetesen használtunk elsősorban magyar és angol nyelvű, de egyes esetekben német és orosz nyelvű általános vagy egyes területekre korlátozódó online lexikonokat, enciklopédiákat, Wikipédia gyűjteményeket. A leggyakrabban használt források listája az „Ajánlott honlapok és más források” fájlból elérhető, és cikkünk végén az irodalomjegyzékben is felsoroljuk őket. Néhány fontosabb forrást itt kiemelünk: magyar tudósok szócikkeinek írásában sokszor támaszkodhattunk az alábbi, hálózaton nem elérhető művekre: Markó László & al.: A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825–2002 [26], Nagy Ferenc & al. [szerk.]: Magyar Tudóslexikon A-tól Zs-ig, [28]. Fontos, interneten elérhető forrásunk volt számos, a *Magyar Elektronikus Könyvtárban* (mek.oszk.hu), illetve az *Elektronikus Periodika Archívumban* (epa.oszk.hu) fellelhető dokumentum. A hálózaton elérhető lexikonok, adatbázisok közül a *Magyar Életrajzi Lexikont* [22], a *Petőfi Irodalmi Múzeum* által szerkesztett *Magyar Életrajzi Index* adatbázist [32] említjük. Természetesen hivatkozunk a magyar, az angol, egyes esetekben a német nyelvű Wikipédia szócikkeire [51], [52], [53] és a *Kempelen Farkas Digitális Tankönyvtárban* található összefoglaló munkákra [21], [31], [50]. Sokszor utalunk a *Fizikai Szemle* [16], a *Természet Világa* [42] interneten elérhető cikkeire.

Ezek mellett igen nagyszámú hasznos anyagra hivatkozunk egyetemek, főiskolák internetes oktatási, vagy az egyetem, főiskola történetére vonatkozó dokumentumai közül. Sok esetben helyi vonatkozású, városi, megyei, iskolai gyűjteményekben található tudománytörténeti anyagokra is elhelyezünk utalókat.

Végül meg kell említenünk, hogy az adatbázis építése során számos olyan dokumentumot, amely eredetileg nem volt a hálózaton megtalálható, a munka során a szerző, illetve a dokumentumot rendelkezésünkre bocsátó jogtulajdonos engedélyével magunk vittünk fel a KFKI web-re és tettünk így elérhetővé.

Összegzés

A História – Tudósnaplár létrehozására egy régi hiányérzet, elsősorban a méltánytalanul feledésbe merült természettudós tanárok emlékezetének megőrzése is késztetett. A visszajelzések és a statisztikák alapján úgy tűnik, hogy sikerült hiánypótló munkát végezni a célként kitűzött ismeretterjesztésben és figyelemfelkeltésben. A HTN kezdőlapját átlagosan 2000 ember keresi fel havonta, legtöbbször a Google-ban keresve jutnak honlapunkra. Pozitív visszacsatolásként értékelhető, hogy számtalan e-mailben kapunk kiegészítő vagy korrigáló adatokat, dokumentumokat, gyakran közvetlen leszármazottaktól, családtagoktól, tanítványoktól, vagy munkatársaktól. Mindig szívesen fogadjuk, ha javaslat érkezik egy-egy új tudós felvételére. Természetesen ilyen esetekben megvizsgáljuk mind a javaslatot, mind a javaslattevő hitelességét.

Folyamatosan törekszünk arra, hogy a HTN minél egyszerűbben minél többet nyújtson a látogatóknak. Terveink közt szerepel a keresési lehetőségek bővítése.

A fényképek és dokumentumok terén figyelünk arra, hogy a szerzői jogokat tiszteletben tartva járjunk el. Az internetes hivatkozásoknál minden esetben feltüntetjük a forrást.

Eddig mintegy 3600 szócikk került be az adatbázisba, a hivatkozások száma 33 000 körül van. A linkek karbantartásában a rendszeresen futtatott link checker program segít. Mivel az öt éves periódicitás miatt a HTN 2011 végére mondható teljesnek, még jelentős állománygyarapodás várható. Természetesen addig is és utána is felvesszünk

olyan tudósokat, akik kimaradtak a gyűjtésből, de érdemesek a felvételre, vagy pedig 2007 óta hunytak el.

A szerzők köszönetet mondanak az MTA KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet Számítógép Hálózati Központja munkatársainak, *Kőrösi Magdának* és *Schildné Sas Erikának*, akik az adatgyűjtésben és szerkesztésben működtek közre, *Selmeci Bélának*, az *MTA Szilárdtestfizikai Kutatóintézet* munkatársának a szoftvermodulok megírásáért. Külön köszönettel tartozunk mindazoknak, akik adatokkal, kiegészítésekkel, helyesbítésekkel, képek vagy dokumentumok rendelkezésre bocsátásával járultak hozzá az adatbázis építéséhez, különösen dr. *Radnai Gyulának*, az *Eötvös Loránd Tudományegyetem* docensének és *Bartha Lajos* csillagásztörténésznek, akik számos szócikk elkészítésével, kritikával és tanácsokkal segítették munkánkat.

A HTN-ről a szerzők beszámoltak a 2011. évi kaposvári Networkshopon. Az előadásról videofelvétel készült, amely megtekinthető a http://videotorium.hu/hu/recordings/details/2857,Historia_Tudosnaplar címen.

Irodalom

- [1] A BME OMIKK Tudomány- és technikatörténeti archívuma – Rövid életrajzok gyűjteménye. = <http://www.omikk.bme.hu/archivum/magyarok/html/magyarokindex.htm>
- [2] A magyar vegyészet arcképcsarnoka a Magyar Vegyészet Múzeumában. = <http://www.kfki.hu/chemonet/hun/mvm/arc/index.html>
- [3] A Nemzeti Évfordulók Titkársága kiadványai (2004-). = <http://www.emlekev.hu/letoltes/kiadvanyaink/index.html>
- [4] A Pallas Nagy Lexikona, 1893–1900. = <http://mek.oszk.hu/00000/00060/html/index.htm>
- [5] A régmúlt és a közelmúlt fizikusai – Beszélgetés Füstöss Lászlóval. = http://www.otka.hu/print.php?akt_menu=1780&
- [6] BARTHA Lajos – KÖNNYŰ József – PISCHNÉ KÖNNYŰ Edina: Magyarországi csillagászok életrajzi lexikonja (Ponticulus Hungaricus). = <http://members.iif.hu/visontay/ponticulus/rovatok/lim/es/bartha-magyar-csillagaszok.html>
- [7] BORBÁS Józsefné & al. [szerk.]: Természet-tudományi és tudománytörténeti dokumentumok. = <http://mek.oszk.hu/03200/03286/>

- [8] BÖDÖK Zsigmond: Magyar feltalálók a közlekedés történetében. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2005. ISBN 80-89032-63-X. = <http://mek.oszk.hu/08500/08547/08547.pdf>
- [9] BÖDÖK Zsigmond: Magyar feltalálók a repülés történetében. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2002, ISBN 80-89032-19-2. = <http://mek.oszk.hu/03200/03277/03277.pdf>
- [10] BÖDÖK Zsigmond: Magyar feltalálók a távközlés történetében. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2005, ISBN 80-89032-64-8. = <http://mek.oszk.hu/04500/04500/04500.pdf>
- [11] BÖDÖK Zsigmond: Magyar feltalálók az autómobilok történetében. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2003, ISBN 80-89032-32-X. = <http://mek.oszk.hu/03300/03370/03370.pdf>
- [12] BÖDÖK Zsigmond: Nobel-díjas magyarok. Dunaszerdahely, Nap Kiadó, 2005, ISBN 80-89032-62-1. = <http://mek.oszk.hu/08400/08484/08484.pdf>
- [13] EMEDI, Alexander & al.: A múlt magyar orvostörténései, Piliscsaba, Budapest, MATI, Semmelweis Orvostört. Múz., Kvt. és Lvt., 2002 [S.l.], Tonyo-Gráf. = <http://mek.oszk.hu/05400/05412/>
- [14] Eötvös Loránd munkái és méltatása. = <http://mek.oszk.hu/02000/02054>
- [15] Eric Weisstein's World of Science. = <http://scienceworld.wolfram.com/>
- [16] Fizikai Szemle. = <http://www.kfki.hu/fszemle/>
- [17] GAZDA István – KAPRONCZAY Károly: Az Orvosegyesület 1945 előtti neves orvostörténész tagjainak munkásságáról (Magyar Orvostörténelmi Társaság). = <http://www.mot.tudomanytortenet.hu/pdf/02.pdf>
- [18] HORVÁTH Miklós: A világ működése. = <http://www.vilaglex.hu/>
- [19] Jeles Napok, Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központ – 2006. = <http://jelesnapok.oszk.hu>
- [20] KÁNTOR Sándorné: Tudós matematikatanárok Hajdú, Szabolcs és Szolnok megye középiskoláiban 1850-1948. 2. javított, bővített kiadás. ISBN: 978-963-06-7231-3. = <http://mek.oszk.hu/07200/07238/>
- [21] KAPRONCZAY Károly: Magyar Orvoséletrajzi Lexikon. Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, 2004. = <http://www.tankonyvtar.hu/altalanos-orvostudomany/magyar-orvoseletrajzi-080905-36>
- [22] KENYERES Ágnes [szerk.]: Magyar Életrajzi Lexikon. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967–1994 ISBN:963-85433-5-3-[!]. = <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/index.html>
- [23] KFKI – Magyar természettudományi és tudománytörténeti dokumentumok gyűjteménye. = <http://www.kfki.hu/tudtor/>
- [24] LÉH István – KOLTAI András [szerk.]: Catalogus Religiosorum Provinciae Hungariae Ordinis Scholarum Piarum 1666-1997. Budapest, Magyar Piarista Tartományfőnökség, 1998.
- [25] Magyar Tudomány- és Technikatörténeti Műhely (KISS Csongor: Élet és Tudomány – Krónika). = <http://www.kfki.hu/tudtor/kisscs.html>
- [26] MARKÓ László – BURUCS Kornélia – BALOGH Margit – HAY Diana: A Magyar Tudományos Akadémia tagjai 1825–2002. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ – Tudománytár, 2003.
- [27] METESZ technikatörténeti oldalai = <http://www.sci-tech.hu/mtesz.sci-tech.hu/00home/00home.htm>
- [28] NAGY Ferenc & al. [szerk.]: Magyar Tudóslexikon A-tól Zs-ig. Budapest, BETTER – METESZ – OMIKK, 1998.
- [29] National Academy of Sciences – Biographical Memoirs. = http://www.nasonline.org/site/PageServer?pagename=MEMOIRS_A
- [30] NNDB: Tracking the entire world – . = <http://www.nndb.com/>
- [31] PATKÓS András [szerk.]: Oxford – Fizika kislexikon. Typotex Kft., 2007. = <http://www.tankonyvtar.hu/konyvek/oxford-typotex-fizikai/oxford-typotex-fizikai-081029-30>
- [32] Petőfi Irodalmi Múzeum – Magyar Életrajzi Index. = <http://www.pim.hu/>
- [33] Ponticulus Hungaricus – életrajzok. = <http://members.iif.hu/visontay/ponticulus/jegyzetek/eletrajzok/>
- [34] RADNAI Gyula: 375 éves egyetemünk fizika tanzékeinek vázlatos története (ELTE TTK Fizikai Intézet). = <http://ion.elte.hu/egyetemtortenet/egyetemtortenet.html>
- [35] RADNAI Gyula: Az Eötvös-korszak, (Fizikai Szemle XLI. évf. 10. szám, 1991. október/10.) = <http://www.kfki.hu/fszemle/archivum/fsz9110/rqy9110.html>
- [36] RADNAI Gyula: Eötvös Loránd és a Természettudományi Közönlöny, (Természet Világa,) 141. évf. 9. sz. 2010. szeptember. = <http://www.termeszetvilaga.hu/szamok/tv2010/tv1009/radni.html>
- [37] RADNAI Gyula: Rezgések és hullámok – Az elektromágneses hullámok tanításáról, (Fizikai Szemle XXX. évf. 7. szám, 1980./ július 7.) =

http://www.kfki.hu/fszemle/archivum/fsz1980/radnai_gy8007.html

- [38] RADNAI Gyula: Séta az Aulában (ELTE TTK Fizikai Intézet). =
<http://www.kfki.hu/physics/historia/Seta3.htm>
- [39] RADNAI Gyula: Szilárd Leó iskolái (Fizikai Szemle XLVIII. évf. 2. szám, 1998. február/2.) =
<http://www.kfki.hu/fszemle/archivum/fsz9802/szleo9802.html>
- [40] RADNAI Gyula: Teller Ede az Eötvös-versenyen (Debreceni Szemle, XII. évf. 4. szám, 2004. április). =
http://www.kfki.hu/physics/historia/t/e/teller/radnai_debrsz.html
- [41] SZINNYEI József: Magyar írók élete és munkái. Budapest, Hornyánszky, 1891–1914. =
<http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/index.htm>
- [42] Természet Világa – Természettudományi Közlöny. = <http://www.termeszenvilaga.hu/>
- [43] The Catholic Encyclopedia. =
<http://www.newadvent.org/cathen/>
- [44] The Internet Encyclopedia of Science. =
<http://www.daviddarling.info/index.html>
- [45] The Nobel Prize. =
http://nobelprize.org/nobel_prizes/
- [46] The-Moon Wiki. =
<http://the-moon.wikispaces.com/Introduction>
- [47] Timeline of Nobel Winners. =
<http://www.nobel-winners.com/>
- [48] The MacTutor History of Mathematics archive. =
<http://www-history.mcs.st-and.ac.uk/>
- [49] Today in Science History. =
<http://www.todayinsci.com/>
- [50] TÓTH János [szerk.]: Oxford – Matematika kislexikon, Typotex Kft., 2007. =
<http://www.tankonyvtar.hu/konyvek/oxford->

[typotex/oxford-typotex-081030-43](http://www.typotex/oxford-typotex-081030-43)

- [51] Wikipedia. =
<http://de.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Hauptseite>
- [52] Wikipedia. =
http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page
- [53] Wikipédia. =
<http://hu.wikipedia.org/wiki/Kezd%C5%91lap>
- [54] Wolfram Mathworld = <http://mathworld.wolfram.com/>
- [55] ZEMPLÉN Jolán, M.: A magyarországi fizika története 1711-ig. Budapest, Akadémiai K., 1961. =
<http://mek.oszk.hu/07200/07228/>

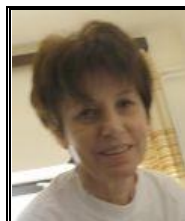
Beérkezett: 2011. VI. 24-én.

Szalay Istvánné

a MTA KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet Számítógép Hálózati Központ informatikai munkatársa, webszerkesztő.

E-mail: szalay@mail.kfki.hu

Vámos Judit

a MTA KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet Számítógép Hálózati Központ munkatársa.

E-mail: vamos@mail.kfki.hu

Zimányi Magdolna

a MTA KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet Számítógép Hálózati Központ külső munkatársa.

E-mail: mzimanyi@mail.kfki.hu